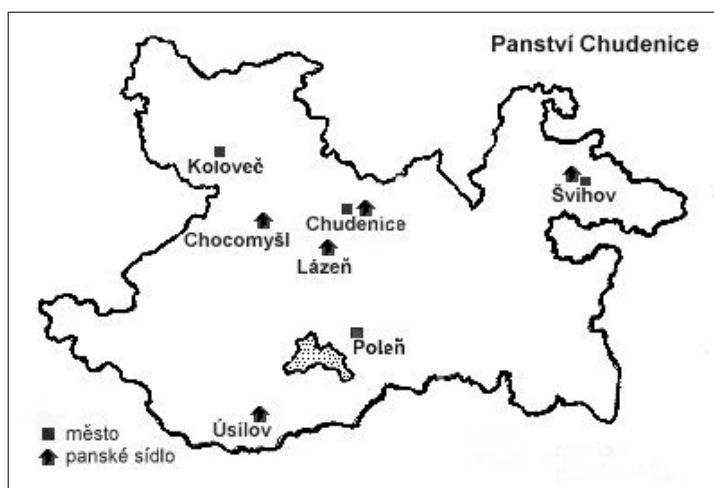

O majetkových poměrech hrabat Czerninů z Chudenic

V předchozím článku s názvem „Příspěvek k dějinám rodu hrabat Czerninů z Chudenic“ (Rodopisná revue 1 - Jaro 2000) jsme se věnovali historii tohoto staročeského panského rodu a jeho dělení na rodové linie, nyní se budeme zabývat vývojem czerninských panství v Čechách, především těch, která vlastnila nedrahovická linie rodu, přesněji hrabě Jaromír (1818 - 1908) a jeho synové Eugen Jaromír a František.

Kmenovými panstvími nejbohatší linie rodu, tj. nedrahovické, myslíme ta, která rod držel nepřetržitě až do roku 1945. Jedná se o panství Chudenice v západních Čechách, Jindřichův Hradec v jižních Čechách, Krásný Dvůr, Mašťov a Petršpurk (nyní Petrohrad) v severních Čechách. Největšího rozmachu dosáhla czerninská dominia za vlády hraběte Františka Josefa v letech 1710 - 1733. Po jeho smrti nastal vzhledem k jeho rozmařilosti finanční úpadek rodu, s nímž se jeho nástupci vyrovnávali až do konce 18. století, kdy se konečně za hraběte Jana Rudolfa situace stabilizovala. Úsilí o nápravu hospodaření bylo pochopitelně spojeno i s prodáváním různých panství. Panství Chudenice, J. Hradec, Krásný Dvůr, Mašťov a Petršpurk, jimž se nyní po částech budeme věnovat, zůstala v držení hrabat Czerninů nadále.

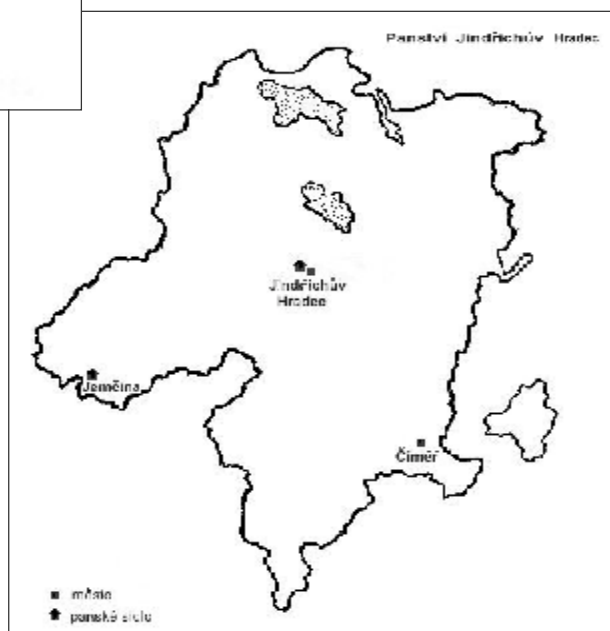
I. Fideikomisní panství Chudenice (Chudenitz) s fideikomisními statky Švihov (Schwihau), Chocomyšl, Poleň (Pollin) a Srbice, dále s alodiálními statky Svrčevs (Grillendorf) s Dolany, Úsilovem (Ausilau), Drslavicemi a Mezholezy (Messholz), dále s alodiálním dvorem Mlýnec

Před zánikem feudalismu (1848) činila celková rozloha (tj. dominikál i rustikál) chudenického panství 15 789 ha, patřilo k němu 44 vesnic a 4 městečka: Chudenice, Koloveč, Poleň a Švihov. V roce 1900 mělo panství 6 654 ha, byly zde čtyři zámky a jeden hrad, 17 dvorů, 9 lesních revírů, pivovar, cihelna a pila. Tehdy tam bylo zaměstnáno 23 úředníků. Po pozemkové reformě, která proběhla za první republiky, zbylo 3 472 ha, jeden dvůr, 7 polesí, pivovar, cihelna a pila.

II. Fideikomisní panství Jindřichův Hradec (Neuhaus)

V první polovině 19. století obnášela výměra panství úhrnem 32 645 ha, náležely k němu 53 vesnice (z toho tři v majetku panského Ústavu chudých u sv. Jana Křtitele v J. Hradci) a dvě města - Číměř a Jindřichův Hradec. Počátkem 20. století činila rozloha 11 440 ha, nacházely se tu 2 zámky, 12 dvorů, 10 polesí, pivovar, lihovar, šindelna, mlýn, elektrárna a cihelna. Panství zaměstnávalo 21 úředníků. V roce 1927, kdy tu skončila pozemková reforma, zůstalo při panství 2 055 ha, tj. necelá šestina původní rozlohy, 2 dvory, 5 revírů, pivovar, elektrárna, šindelna a cihelna.

III. Fideikomisní panství Petrohrad (Petersburg)

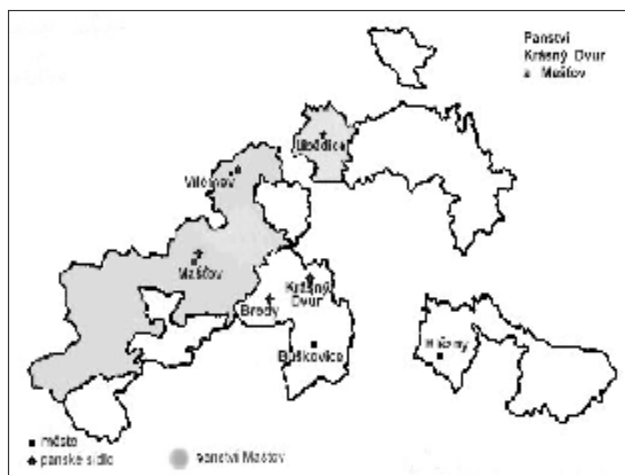
Roku 1848 mělo panství 13 890 ha, bylo tady 27 vsí a 3 městečka (Jesenice, Vroutek, Žihle). V roce 1906 mělo 7 554 ha, našli bychom tu 2 zámky, 11 dvorů, 7 lesních revírů, pivovar, pilu a cihelnu. Obživu zde nacházelo 25 úředníků. Pozemková reforma ponechala Czerninům z petrohradského panství 5 626 ha, 3 dvory, 8 polesí, pivovar, elektrárnu a pilu.

IV. Fideikomisní panství Krásný Dvůr (Schönhof) s Milčevsí (Miltschoves), Sedčicemi (Sedschitz), Brody (Prölles) a Blšany (Flöhau)

Před zánikem patrimoniálního systému správy činila výměra Krásného Dvora 9 532 ha, k panství příslušelo 23 vsí a 2 městečka (Blšany, Buškovice).

V. Alodiální panství Mašťov (Maschau) s Libědicemi (Liebotitz), Chotěbudicemi (Köttowitz) a Turčí (Turtsch)

Roku 1848 činila celková rozloha mašťovského panství 5 334 ha, patřilo sem 10 vsí a dvě městečka (Mašťov, Vilémov). Na počátku 20. století měla spojená panství Krásný Dvůr - Mašťov 6 655 ha, stálo tu 5 zámků, hospodařilo se ve 23 dvorech, lesy se dělily do 7 revírů, průmysl představovaly cukrovar, mlýn, pivovar, pila a cihelna. Celkem tu působilo 34 úředníků. Po pozemkové reformě zůstalo 2 770 ha, 4 dvory, 3 polesí, cukrovar, pivovar, pila.

Kontraproduktivní a nesmyslně tvrdá pozemková reforma připravila hrabata Czerniny z Chudenic v meziválečném Československu o téměř dvě třetiny jejich pozemkového vlastnictví a o celou řadu prosperujících nemovitostí. V období tzv. první republiky držel hrabě Eugen Alfons v Čechách ještě statek Olšová Vrata (Espenthor, okresní hejtmánství Karlovy Vary), oddělený od dřívějšího panství Kysibl (Giesshübel), Velichov (Welchau, okresní hejtmánství Karlovy Vary) a Štěpánovice (okresní hejtmánství Č. Budějovice) o celkové výměře 2 049 ha. Snad jednou zvítězí rozum, ustoupí neodůvodnitelné emoce, dá se průchod právu a spravedlnosti, a Czerninové, jedna z nejstarších šlechtických rodin u nás, se svého majetku v Čechách, který je z velké části zanedbáván, zase plně ujmou.

U ostatních hrabat Czerninů z Chudenic vypadala před provedením první pozemkové reformy situace pro ilustraci takto: V roce 1900 vlastnila Aloisia hraběnka Czernin von Chudenitz panství Vrchlabí (Hohenelbe) a Maršov (Marschendorf) v severovýchodních Čechách o celkové výměře 17 647 ha. Její syn, hrabě Rudolf, samostatně hospodařil na kysibelském panství v někdejší okrese Žlutice v západních Čechách. Ke Kysiblu příslušelo 2 843 ha půdy. Z vinořské linie držel hrabě Ottokar, pozdější c. a k. ministr zahraničí, statek Vnoř (Winar) u Prahy (1 439 ha) a jeho bratr Děpold byl majitelem Dymokur a Velkých Hlušic na Novobydžovsku. Tyto statky měly dohromady 7 480 ha. Pro srovnání zaujímal ve stejné době dominia hraběte Jaromíra z hradecké větve (tzn. nedrahovická linie) 31 950 ha. V součtu tedy potomci nejvyššího komorníka Černína z let 1193 - 1212 vlastnili v Českém království na sklonku vlády císaře Františka Josefa I. 61 359 ha půdy.

Základní literatura:

KOBLASA, Pavel: Czerninský schematismus. České Budějovice 2000. (Stručné dějiny rodu, přehledy představitelů jednotlivých rodových větví a hospodářské popisy jednotlivých czerninských panství v Čechách).

LUSTIG, Rudolf - SVĚTNIČKA, František: Schematismus velkostatků v Čechách. Praha 1933.

PALACKÝ, František: Popis království Českého. Praha 1848.

TITTEL, Ignaz: Schematismus und Statistik des Grossgrundbesitzes im Königreiche Böhmen. Praha 1900.

